

SPRAVODAJ SLOVENSKEJ EKONOMICKEJ SPOLOČNOSTI – NEZÁVISLÉHO
ZDRUŽENIA EKONÓMOV SLOVENSKA
A INŠTITÚTU MANAŽMENTU KEŽMARSKÉHO REGIÓNU

SILOČIARY

ODBORNÝ
MESAČNÍK
O EKONOMIKE
A POLITIKE

JANUÁR
2010
ČÍSLO 1
ROČNÍK VIII.
RECENZOVANÉ

Z OBSAHU

Úvodné slovo (2)
Ekonomický komentár (2)
Klubová činnosť (3)

Úvodné slovo

Všetkým našim čitateľom, členom a sympatizantom SES-NEZES, želáme pri vstupe do nového roka, aby bol úspešný pre nás všetkých, pre naše rodiny, pre celý náš národ a všetkých občanov Slovenska v pokojnom svete.

Vstupujeme do roka očakávaných významných udalostí. K tým najpodstatnejším sa radí očakávané doznenie aspoň niektorých vojnových konfliktov a globálnej krízy, ktorá ťaživo dolieha na všetky kontinenty a najmä na najslabšie ekonomiky a skupiny ľudí celého sveta. Podľa istých náznakov oživenia ekonomiky v USA aj v ďalších, vrátane európskych štátov, sa objavujú optimistické predpovede o skorej obnove rozvoja svetového hospodárstva. Zrejme to nebude tak skoro. Lebo popri optimistických úvahách odborníkov z najmenej postihnutých ekonomík, ako je Čína (ktorá sa stáva najväčším svetovým exportérom) a India, zaznievajú varovné hlasy významných ekonómov aj od predstaviteľov významných medzinárodných organizácií, že koniec krízy nie je pred dvermi, skôr v nedohľadne (minimálne 5 a viac rokov). V tom duchu vyznievajú úvahy renomovaných autorov v publikácii *The World in 2010 – Beyond the economic* známeho časopisu *The Economist*.

Tradičné januárové zasadanie Svetového ekonomického fóra vo švajčiarskom Davose budí, na rozdiel od predchádzajúcich rokov, zvýšenú pozornosť odbornej i širšej verejnosti a aj médií. Očakávajú sa zásadné stanoviská amerického prezidenta a tiež predstaviteľov ďalších veľmocí a štátov – Číny, Ruska a i., Medzinárodného menového fondu a radu ďalších medzinárodných inštitúcií aj podnikateľskej a spoločenskej sféry. Záverom z rokovaní v Davose budeme venovať pozornosť vo februárovom čísle **SILÓČIAR**.

Vstupom do roku 2010 začína Slovenska ekonomická spoločnosť – Nezávislé združenie ekonómov Slovenska (SES-NEZES) tretie desaťročie svojej pôsobnosti. S plným rešpektom k základnej orientácii nášho združenia, ktoré začínalo svoju aktívnu činnosť na prospech obnovy slovenskej štátnosti a prosperity občanov samostatného Slovenska v závere roku 1989, no so snahou zohľadnenia vývoja cieľov, potrieb Slovenska ako aj svetového vývoja, bola na seminári 12. decembra minulého roka zhodnotená pôsobnosť Nezávislého združenia ekonómov Slovenska od jeho vzniku a načrtnuté úvahy o jeho ďalšej pôsobnosti. Za účasti významných predstaviteľov z vedeckej, politickej oblasti a mimovládnych organizácií, prijali účastníci seminára vyhlásenie závažného obsahu, ktorého plné znenie uvádzame na strane 8

Ing. Ladislav Lysák, DrSc.

Ekonomický komentár

Peňazi proti hospodárskej kríze má Slovensko dostatok len sa nevyužívajú

Štátny rozpočet (ŠR) na rok 2010 sa vo všeobecnosti považuje, ako rozpočet založený na príjmoch prostriedkov z EÚ. Na tom by nebolo nič zle, keby tento fakt zohľadňoval reálny vývoj čerpania týchto prostriedkov, resp. prijímali by sa opatrenia, ktoré by umožňovali ich efektívne a rýchle využívanie. To sa však, teraz môžeme povedať dlhodobo nedeje.

Už vlni v januárovom čísle *Silóčiar* „Riziko Štátneho rozpočtu na rok 2009 – čerpanie prostriedkov z EU“ bolo upozorňované, že hrozí ich výrazne neplnenie. Aká je skutočnosť ku koncu roka 2009? Len 57,4% plnenie v hodnotovom vyjadrení po prepočte stanoveným € kurzom to predstavuje cca 30 mld Sk výpad príjmov, pri tom sa konštatovalo, že v tomto smere už plán na rok 2008 bol postavený nereálne. Predpoklad neplnenia v článku pred rokom bol uvažovaný s rozsahom neplnenia až 40 mld Sk, čo by v skutočnosti aj bolo, nebyť proti krízového opatrenie EU, ktorá predĺžila možnosť čerpať prostriedky ešte s programového obdobia 2004 – 2006 o pol roka dlhšie a zvýšili nám výrazne ako sa pôvodne predpokladalo objem zálohových platieb.

ŠR na rok 2010 skončí taktiež s výrazným prepadom, pretože zvýšenie príjmov z EU medziročne je až 65 %! K tomu neboli prijaté prakticky žiadne ani systémové ani vecne opatrenia. O reálnosti tohto čísla nech si v porovnaní s jeho vývojom urobí komentár každý sám. Predsa však len pre porovnanie názor NBS „rozpočet je do značnej miery závislý od eurofondov. Ráta, že z nich získa až tri miliardy eur, čo je 25-násobne viac, ako prišlo z európskych peňazí za uplynulých dva a pol roka“.

Problém sa javí ako veľmi vážny. Nasvedčuje tomu vývoj čerpania prostriedkov z EÚ za posledne tri roky 2007 – 2009. V percentuálnom vyjadrení bol nasledovný výrazný pokles čerpania eurofondov: 87,8; 70,1 a 57,4! Tento problém sa muší urýchlené riešiť a ak to neurobí ešte terajšia vláda, tak to bude musieť urobiť nevyhnutne a urýchlené nová vláda po voľbách. Nemôžu predsa Systémy riadenia implementácie eurofondov zostať po celé toto obdobie prakticky nezmenené len s plastickými úpravami. Taktiež zákon o využívaní eurofondov má len tiež formálnu existenciu pretože uvádzane výsledky čerpania prostriedkov z EÚ, ktoré sú k dispozícii o ktoré sa už netreba uchádzať sú priam katastrofálne. V čom je význam čerpania prostriedkov z EÚ hlavne v súčasnom období?

Prerastanie finančnej krízy do hospodárskej ma už dlhodobo výrazný dopad na zdroje rozpočtov krajín. Finančné toky v dôsledku finančnej krízy sa výrazne spomalili, preto je potrebné sa primárne venovať ozdraveniu finančného systému. Zásadnou otázkou sa preto stáva objem a rýchlosť prístupu ku zdrojom na prekonanie dôsledkov krízy a vytvorenie podmienok pre oživenie hospodárskeho sektora. Najrýchlejším zdrojom sú fondy Európskej únie, ktoré svojou veľkosťou majú najväčší potenciál pozitívne ovplyvniť ekonomický rast. Ďalšou zásadnou otázkou je ako ich čo najefektívnejšie využiť. V prípade Slovenska, ktoré má možnosť v rokoch 2007 – 2013 čerpať cca 11,5 mld € v 11 Operačných programoch je to veľmi široká škála ich využitia. Dôležitú úlohu by mali však zohrávať investície do vzdelávania, vedy a výskumu a inovácii.

Krátko sa treba preto ešte vrátiť v tejto súvislosti k prvému obdobiu čerpania eurofondov 2004 – 2006. Celkové čerpanie za Slovensko sa naplnilo len vďaka EU. V štruktúre čerpania však nastáva zásadný problém. Technicky vzniklo plnenie len presunom pôvodne alokovaných finančných prostriedkov, *ale podstatou je neschopnosť ich vyčerpať!* Možno konštatovať, že sme veľmi nedostatočne využili možnosti čerpať určené finančné prostriedky z prvého programového obdobia 2004 – 2006 práve do oblasti vedomostnej ekonomiky, hlavne pre projekty do vzdelávania. Čerpanie je len na cca 70%, čo v objeme predstavuje nedočerpanie 27,2 mil EUR (821,5 mil Sk). Prostriedky boli čerpané v inej oblasti.

Nepriaznivá situácia z prvého programovacieho obdobia v čerpaní štrukturálnych fondov sa prehĺbuje ešte viacej pri ich nečerpaní v rámci druhého programovacieho obdobia 2007 – 2013. Doterajší sklz v čerpaní štrukturálnych fondov je značného rozsahu a môže vytvoriť resp. už ju vytvára, kritickú situáciu, že sa stanovené finančné prostriedky úplne nevyčerpajú. Nepriaznivý stav sa umocňuje ešte tým, že finančné prostriedky hlavne na vedu a výskum, ale aj vzdelávanie sa ešte dosiaľ v niektorých regiónoch resp. VÚC nečerpali. Celkovo za tri roky z nového obdobia sa dosiaľ vyčerpali len na úrovni 4%! Je to podľa výsledkov čerpania eurofondov z regionálneho pohľadu podľa stavu informačného portálu www.nsr.sk ku koncu roka 2009.

Záverom pri hodnotení využívania ŠF vo všeobecnosti, nie len v oblasti vedomostnej ekonomiky, treba poukázať aj na značný byrokratický postup. Ten je však v moci každého štátu využívajúceho pomoc EÚ, prijať také pravidla, aby došlo k zjednodušeniu a zefektívneniu možnosti čerpania týchto prostriedkov pri dodržaní noriem EÚ. Pravdou je, že nie EÚ, ale každý členský štát si určuje svoju administratívnu náročnosť. EÚ schvaľuje len vrcholné dokumenty (NSRR, ostatné strategické materiály), za ostatné zodpovedá jednotlivý členský štát.

Nie menej dôležitou otázkou ako sú systémy riadenia ŠF je menežovanie ich čerpania. Ministerstva ako riadiace orgány si zvýšili výrazne na základe vládneho uznesenia z roka 2007 počty úradníkov pre ŠF v záujme ich vyčerpa-

nia. Finančné odmeňovanie je tiež vyššie ako u ostatných ministerských pracovníkov. Čerpanie ŠF napriek tomu zostáva nepriaznivé. Problém je teda v nedostatočne riadiacej a koordinačnej práci vedúcich pracovníkov pracujúcich so štrukturálnymi fondmi a v nedostatočnej pozornosti zo strany vedení ministerstiev. Zvýšený dôraz na koordináciu a správu nad štrukturálnymi fondmi za danej situácie by mal byť na úrovni Úradu vlády SR. Je potrebný urýchlený zásadný obrat v tomto smere zvlášť, keď sa jedná o dlhodobý jav. Motiváciou by bolo taktiež prenesenie implementácie ŠF okrem veľkých národných projektov z ministerstiev na vyššie územné celky, tie môžu lepšie posúdiť potreby žiadateľov o príspevky zo ŠF, sú k nim bližšie.

Ing. Ondrej Barič, PhD.

Klubová činnosť

20 rokov od založenia NEZES

Pri príležitosti 20. výročia založenia Nezávislého združenia ekonómov Slovenska – NEZES – sa uskutočnil **odborný seminár pod názvom „Ciele, výsledky a perspektívy slovenskej ekonomiky a spoločnosti“**. Aktívne sa na ňom zúčastnili, okrem členov a sympatizantov NEZES, významní predstavitelia z vedeckej oblasti, podpredsedovia Národnej rady SR T. Cabaj a M. Číž, poslanec Európskeho parlamentu S. Kozlík a tiež predstavitelia významných organizácií slovenskej inteligencie – Drahoslav Machala, podpredseda Kongresu slovenskej inteligencie, Stanislav Májek, predseda Spoločnosti Andreja Hlinku, Jozef Darmo, predstaviteľ Spoločenstva kresťanské Slovensko. Na seminári zaznel rad cenných úvah a odporúčaní, ktoré budú publikované v zborníku z toho seminára. Okrem toho bude zborník obsahovať aj významné **Vyhlásenie účastníkov seminára**, ktoré bolo zaslané aj predstaviteľom vrcholových politických a spoločenských inštitúcií a médií. Vzhľadom k jeho závažnému obsahu ho, okrem úvodného vystúpenia, ktoré predniesol predseda Rady SES-NEZES L. Lysák, uvádzame i v tomto čísle SILOČIAR.

Z vystúpenia predsedu SES-NEZES Ladislav Lysáka na seminári k 20 výročiu založenia NEZES na tému:

Ciele, výsledky a perspektívy slovenskej ekonomiky a spoločnosti

Vážení hostia, vážené členky a členovia SES-NEZES, priatelia!

Je pre mňa veľkou ctou i potešením privítať Vás menom Rady SES-NEZES pri príležitosti 20. výročia od založenia NEZES. A zároveň poďakovať Vám i všetkým, ktorí pomáhali pri zrode, pri našich aktivitách v prvej i tej druhej, neľahkej dekáde. Naša vďaka a spomienka patrí aj tým našim členom, ktorí nás predišli tam, odkiaľ niet fyzického návra-

tu, ale žijú v našich srdciach a budú žiť v záznamoch o ich pôsobnosti v našom národe.

Za tie dve dekády sa principiálne menili a zmenili pozície spoločenských systémov, zmenila sa geoeconomická i geopolitická mapa sveta a zmenila sa aj pozícia slovenského národa a jeho štátnosti. Zmenilo sa aj postavenie nášho združenia i nás, jeho členov a sympatizantov.

Pri tejto príležitosti mi dovoľte pripomenúť viacerým z nás známe, no pre tých, ktorí nemohli byť po celý čas od záveru 1989. roka vo víre veľkých spoločenských a ekonomických zmien s nami, pripomenúť ciele, výsledky našich snažení pri formovaní slovenskej ekonomiky a spoločnosti a aspoň letný pohľad do budúcich dekád toho storočia

Nezávislé združenie ekonómov Slovenska (NEZES) oficiálne datuje začiatok svojho pôsobenia od 20. decembra 1989, kedy sa konalo ustanovujúce zhromaždenie vyše 80 ekonómov aj právnikov a ďalších profesií z teoretickej aj praktickej oblasti. Predchádzali mu neverejné stretnutia a diskusie malých skupín, ktoré sa stupňovali už od polovice 80. rokov. Korene protagonistov siahajú až do roku 1968, keď na Slovensku vyústili snahy o zmenu rigidného systému na systém výkonnejší a s ľudskou tvárou, silnejšie od roku 1965. Po r. 1985 boli tieto stretnutia už systematickejšie. Zásluhou tvrdo po roku 1968 postihnutých významných ekonómov – Prof. Ing. Viktora Pavlendu, DrSc. a Prof. Ing. Hvezdoňa Kočtúcha, DrSc. a ďalších vlastenecky zmyšľajúcich Slovákov, prebiehali diskusie o nutnosti zmeny spoločenského systému a zároveň o využitie tušených možností pri dočasne oslabenej kontrole zo strany svetových mocností aj na obnovu slovenskej samostatnosti.

Neveľká skupinu, popri profesorovi Pavlendovi a Kočtúchovi k zakladajúcim členom patrili Ing. Michal Adam, ktorého zásluhou sme sa mohli stretávať na Mliekárenskej 10 v Bratislave, Ing. František Bruckmayer, Ing. Marián Tkáč, Ing. Ladislav Lysák, DrSc., postupne potom Prof. Michal Baráňik, PhD., Prof. A.M. Húska, DrSc., Ing. J. Džuban, Ing. J. Hronec, Ing. Jozef Kuník, JUDr. Gustáv Lesyk, Ing. P. Mazanec, Doc.dr. Dušan Plachtinský, CSc., Ing. Peter Staněk, CSc., postupne Ing. Vladislav Bachar, CSc., Ing. Ivan Milko, CSc., Prof. Ing. Mikuláš Sedlák, CSc., Ing. Anton Bonko, Dr. Jozef Mižák a desiatky ďalších. Medzi nimi aj Ing. Ivan Mikloš, Ing. Juraj Renčko, Ing. Alexander Rezeš, Ing. J.Schmogner, Ing. Anton Vavro a iní. Pomerne skoro sa, najmä v súvislosti s presadzovaním národnej emancipačnej orientácie NEZES, viacerí z tejto skupiny i niektorí ďalší členovia a sympatizanti už na našej činnosti nepodieľali. Na druhej strane z utlmujúcej sa Slovenskej ekonomickej spoločnosti – SES naše združenie viacerí kolegovia NEZES posilnili.

Viacerí sme vychádzali z poznania, že: 1. v súlade s prírodnými zákonmi nič nie je dôležitejšie ako zachovanie svojej vlastnej rasy a vlastného národa, 2. žiadna ľudská rasa (ani národ) nemôže natrvalo pokračovať vo svojom bytí bez svojho územia, kde by sa množila, chránila a podporovala identita svojho vlastného druhu (kto si svoje úze-

mie neuchová, živorí a skončí ako Lužickí Srbi a i.), 3. len vlastný štát je garantom využitia potenciálu národa pre jeho dobro v dlhodobom horizonte.

Naše ambície o potrebe formovania slovenskej štátnosti prezentoval Prof. Pavlenda už v januári 1990 v referáte, keď uviedol: *aby „sme pôsobili ako jeden z impulzov kolektívneho rozumu ekonómov v NEZES na spoločensky žiaduci štart do federalizačných prác a na ich vlastný priebeh“*. Zdôraznil, že Programové vyhlásenie Federálnej vlády „celkom obchádza problém ako... sociálno-ekonomické procesy budú prebiehať z hľadiska reality dvoch svojbytných slobodných národov, z hľadiska národných republík s národnými ekonomikami.“ Krédom činnosti NEZES od jeho začiatkov sa stalo vybudovať „*národný a sociálny štát, ohľaduplný aj k životnému prostrediu, aktívny v medzinárodných vzťahoch*“.

Za túto základnú orientáciu, ktorej sa NEZES pridržalo počas dvoch doterajších dekád bolo od svojich počiatkov tvorcami katastrofických scenárov aj inými antislovenskými reliktmami nevyberavo dehonestované. Boli sme označovaní hanlivými -izmami, z ktorých nacionalizmus bol ten najmiernejší. Vývoj však nám dal za pravdu. Tvorcovia katastrofických scenárov museli po relatívne krátkom čase stíchnuť (hoci niektorí neprestali dodnes).

Po Prof. Kočtúchovi predsedom NEZES sa stal Prof. Ing. Mikuláš Sedlák, CSc., po ňom Ing. Vladislav Bachar, CSc.

Súčasná Rada Slovenskej ekonomickej spoločnosti – Nezávislého združenia ekonómov Slovenska (SES) – NEZES, v zložení Ing. Ondrej Barič, CSc., Ing. Martin Grešš, PhD., doc. Ing. Pavol Hrivík, PhD., Ing. Ladislav Lysák, DrSc. – predseda, Ing. Ivan Milko, CSc., Dr. Jozef Mižák, Ing. František Vojtech, PhD., realizovala aj staršie uznesenie Kolégia SAV a NEZES o splynutí SES s NEZES, takže od 17. júla 2009 náš oficiálny názov je SES-NEZES. Viedla nás k tomu najmä snaha rozšírenia spolupráce so zahraničnými organizáciami, vrátane Svetového kongresu ekonómov, ktorého rokovanií sme sa v minulosti zúčastňovali. A teší nás, že postupne - na základe poznania nášho programu a nezávislosti – si aj mladá generácia nachádza cestu do našich radov.

Za to, že sme od začiatku našej pôsobnosti mali na pamäti ideu vlastnej reálnej štátnosti, pre ktorú storočia trpeli a umierali tisíce našich osobností (Mať svoj štát znamená život národa) nás federalisti od začiatku tvrdo odsudzovali. Napr. pán J. Kučerák poučal Vladimíra Mečiaru na zasadaní KC VPN (TASR 1991) „... akákoľvek osobnosť v akejkolvek funkcii sa musí opierať o hnutie, nemôže sa od neho odpútať a nemôže sa odvolávať na to, že ona slúžila národu, ľudu. Ona slúži tu, tomuto hnutiu“... „*Ale pán Mečiar, ... viem, že chodí na konzultácie pán Kočtúch, ale s pánom Kočtúchom sú ďalší predstavitelia NEZES, takzvaných nezávislých ekonómov Slovenska, ... jeden z čelných predstaviteľov... teraz chce dávať nezávislé rady. A medzi tými*

nezávislými radami je jedna z rád, ktoré si môžete prečítať vo Verejnosti, že treba volať odbory k tomu, aby protestovali proti federálnej a sociálnej reforme, ktorá dolieha takto na Slovensko. Toto je prosím, jedna z požiadaviek NEZES a vy, pán Mečiar, ste nariadil pánu Filkusovi, aby sme si sadli za stôl a diskutovali o ekonomickej reforme s NEZES. S NEZES, od ktorého sa treba dištancovať.“ V nezmenenej rétorike bifagovania NEZES pán Kučerák a jemu podobní bez hanby vystupujú doteraz. A, žiaľ, takmer všetky mienkotvorné médiá, pôsobiace na území SR, sa k tomuto anachronickému postoju správajú ústretovo.

NEZES sa na začiatku 90 tých rokov veľmi aktívne podieľalo na príprave a presadzovaní zásadných ekonomických a spoločenských zmien formou analýz a podkladových materiálov pre kľúčové osobnosti a vrcholné politické i spoločenské inštitúcie. Boli to analýzy s odporúčaniami k normatívnym dokumentom pri formovaní štátnosti, vrátane Ústavy SR. Analytické a koncepčné práce NEZES pre oblasť hospodárskej, sociálnej a zahraničnej politiky boli už od počiatku našej pôsobnosti uplatňované na rôznych úrovniach - v akademickej aj riadiacej sfére a prostredníctvom prof. Kočtúcha aj vo Federálnom zhromaždení - pri tvorbe Ústavy, od r. 1993 pri tvorbe zákonov v NR SR (prof. Baránik, Prof. Húska, Dr. Lysák), pri rokovaní v zahraničí i na vysokej úrovni - na pôde Kongresu USA, s vrcholnými predstaviteľmi Medzinárodného menového fondu - Kočtúch, Ivanička, Bachar, Kopernický.

Osobitnú pozornosť sme venovali transformácii ekonomiky, predovšetkým rozsahu, tempu, a formám bezbrehej privatizácie strategických podnikov, k deleniu majetku bývalej federácie, kde, podľa výpočtov fundovaných odborníkov (P. Tomčík, J. Valach a i.) delenie v neprospech Slovenska predstavovalo - 660 miliárd Kčs. Rokovania okolo 24 miliárd Kčs, či iných súm pokladáme iba za zastieracie manévry na zakrytie aj iných skutočností, ku ktorým sa radí používanie štátnych znakov neexistujúceho štátu, ale aj názvov ČSOB, ČSAD a podobne (toto sú trójske kone slovenskej samostatnosti). Podobne ako arogantné stávanie pomníkov cudzím osobnostiam, či zvieracím symbolom na území SR, kde je problém s postavením sôch patrónov Európy sv. Cyrila a Metóda. Naše zámery získania samostatnosti prezentovala skupina H. Kočtúch, K. Ivanička, V. Bachar, I. Kopernický a J. Kollár aj na medzinárodnom fóre - v USA. Na pôde Kongresu, Bieleho domu, s predstaviteľmi MMF a i.

K lepšiemu poznaniu Slovenska v prvej dekáde svojho pôsobenia prispelo NEZES okrem pravidelných seminárov značným počtom koncepčných materiálov pre vládu, SNR/NR SR vystúpeniami v TV, SRo, novinách a časopisoch, vydávaním zborníkov odborných štúdií. Niektoré z nich dodnes nestratili svoju platnosť. Usporiadali sme tiež dve medzinárodné vedecké konferencie za účasti významných domácich aj zahraničných politikov, ekonómov a predstaviteľov medzinárodných organizácií - EÚ, OECD. Našou snahou bola aplikácia teoretických poznatkov z diel

klasikov - ekonómov i novších autorov, z nich M. Keynsa, A. Schumpetera, - J. K. Gailbraighta, J. Krugmana, vrátane domácich, napr. I. Karvaša i ďalších.

A v nemalej miere výsledky slovenských výskumných aj hospodárskych inštitúcií.

V domácich podmienkach bola pri tvorbe dokumentov a aplikácii programu NEZES veľmi záslužná činnosť našich pobočiek, . Predovšetkým v Košiciach, no aj Žiline, Poprade, Prešove, Nitre aj v Rožňave.

Spoločne sme pôsobili na zvyšovanie úrovne najmenej rozvinutých regiónov - na východe, severe a juhu Slovenska, na budovanie infraštruktúry a a najmä urýchlenú výstavbu diaľnic. Prerušenie výstavby diaľnic, rozvojových programov poľnohospodárstva a vidieka, no najmä zbavovanie sa strategických podnikov sme, žiaľ, bezvýsledne kritizovali, hoci patrí k najväčším zločinom v hospodárskej politike SR po roku 1998. Náprava týchto chýb je a bude veľmi drahá.

Za významný považujeme prínos NEZES pri demaskovaní neopodstatneného (nezmyselného) tvrdenia o *doplácaní Česka na Slovensko*. Na základe makroekonomických komparačných štúdií prof. Pavlendu, Kočtúcha i mikroekonomických štúdií Ústavu ekonomiky a riadenia priemyslu, Ústavu ekonomiky a organizácie stavebníctva, Ústavu ekonomiky poľnohospodárstva a potravinárstva aj ďalších výskumných inštitúcií a podnikovej sféry sa jednoznačne dokázal pravý opak. Dnes to znie možno triviálne, ale boli sme za to čechoslovakistickými a inými antislovenskými relikťami, tvorcami katastrofických scenárov, dehonestovaní, označovaní radom hanlivých prívlastkov tak jednotlivci, ako aj celé občianske združenie,

Národné a sociálne ciele vlád Slovenskej republiky sa od 1. januára 1993 odlišovali v závislosti od zloženia politických subjektov vládnych garnitúr.

Súčasnú ciele SR aj NEZES sa, vzhľadom na zmenu vnútroštátnych aj medzinárodných podmienok do istej miery modifikujú. Najmä vplyvom stupňujúcej sa globalizácie, ale aj novších megatrendov, ako je neoregionalizácia a globalizácia. A v ostatných dvoch rokoch prehlbovaním sa v USA naštartovanej krízy finančnej, ktorá prerástla do globálnej krízy.

Vývoj za uplynulých 20 rokov jednoznačne potvrdil, že základné ciele NEZES, zhodné s celospoločenskými boli reálne a pre náš národ a štát prospešné.

Samostatná SR, napriek podstatne zložitejším podmienkam pri zmene spoločenského systému, aké mali ostatné tranzitívne ekonomiky Strednej a Východnej Európy, dokázala v relatívne krátkom čase sformovať vnútroštátne i zahraničné inštitúcie a naštartovať efektívnejšie využívanie svojho potenciálu. Nieže neskrachovala za prorokované 3 mesiace, potom rok atď. Samostatná SR za necelé 4 roky sa dostala na čelo progresívne sa rozvíjajúcich ekonomík SEV. To priznal už v polovici 90. rokov aj prísny kritik slovenských špecifik a oprávnených štátotvorných slovenských ambícií, vtedajší premiér ČR M. Zeman.

Dnes je medzinárodnými inštitúciami – EK a i. hodnotená vcelku pozitívne. I v súčasnom zložitom krízovom období je spomedzi európskych tranzitívnych ekonomík tretia najúspešnejšia.

Rozhodujúce je to, že slovenská ekonomika i kultúra sa už nemusia predierať na oči sveta ako neznáme entity z druhoradých pozícií vo federácii. Ekonómovia – slovenskí a proslovenskí však len postupne dostávajú priestor na tlmočenie názorov na problémy slovenskej ekonomiky a spoločnosti bez pretrvávajúcej jednostrannosti. Prítom máme práce a osobnosti porovnateľné na európskej i na svetovej úrovni. Ocenení budú možno neskôr, tak ako sú teraz, aspoň čiastočne M. Bosák, I. Karvaš, P. Zaťko, H. Kočtúch, V. Pavlenda, J. Pázman a mnohí ďalší. A je načase, aby sme diela a životy týchto vynikajúcich osobností si brali ako vzory pre život a konanie najmä našich mladších generácií, zasiahnutých množstvom protirečivých hodnotení práve tých najobetavejších, svetoznámych osobností, ktorých život a dielo súvisí s našou vlasťou. O stavaní si životných cieľov a hodnotení vykonaného niet vari lepších príkladov ako sú Milan Rastislav Štefánik a Michal Bosák. Prvý navrhol zorganizovať Milión dolárovú zbierku na oslobodeneckú armádu Slovákov a Čechov v USA. A podobne ako on aj bankár Michal Bosák najmä organizačnou činnosťou a aj vlastnými prostriedkami významne prispel na splnenie tohto grandiózneho cieľa. Ale kolkí zo stovky opýtaných by vedeli odpovedať, ako reagoval *M. Bosák* na ponúkané mu vysoké vyznamenanie za túto činnosť. Ako V. Kováč jr, vo svojej práci Potulky Šarišom (Pa, 1961 na str. 163) uvádza *odmietnutie vyznamenania*, ktoré odôvodnil tým, že „kým č.sl. vláda nedá slovenskému národu to, na čo sa v Pittsburghskej Dohode zaviazala podpisom jej predstaviteľa prezidenta Masaryka, do tých čias on ako Slováč od tej vlády vyznačenia prijímať nemôže.“ (?)

V protiklade k takému príkladu vlastenectva je dnešná jeho úroveň v SR podľa rôznych aj zahraničných prieskumov zahanbujúca nízka. Pomôcť tu môže len zásadná zmena v rozhodujúcich oblastiach: v rodine, v škole, v rozsiahlej oblasti kultúry.

Niet pochybností, že v kultúre Slovensko malo a má celý rad originálnych tvorcov. Ich diela i samotní tvorcovia by pri lepšej výkonnosti slovenského hospodárstva mohli účinnejšie pôsobiť na úroveň a kvalitu života doma a účinnejšiu prezentáciu Slovenského národa a štátu vo svete. A tým spätne ovplyvňovať dlhodobý rozvoj našej ekonomiky a spoločnosti.

Rovnako v športe, kde vystupujeme zreteľne a úspešne (nie v apendixovej polohe) ale pod vlastnou vlajkou. V niektorých športoch ako svetové jednotky – od jednotlivcov, napr. Moravcová, cez Martikána, Hochschornerovcov, po hokejistov a konečne i futbalistov.

Tieto skutočnosti je účelné si pripomínať nielen pri významných výročiach, ale pri každej vhodnej príležitosti. Fakt, že SR je dnes aktívnym členom OSN, EÚ, OECD, a vyše 80-ky ďalších kľúčových medzinárodných medzi-

vládnych a stoviek mimovládnych organizácií nás radí do kategórie vyspelých štátov. No vo výkonnosti ekonomiky a kvalite života sa nachádzame iba málo nad priemerom v rámci EÚ. K tomu nám môže pomôcť len solídna stratégia a držanie sa základných princípov, o ktorých bola reč v úvode.

Podobne ako je to u všetkých s nami rozsahom porovnateľných štátov – úspešné boli a sú tie, ktoré si nedovolili rozbiť a enormne podporujú vedecko-výskumnú a výrobo-technickú základňu.

Hodnotiť našu suverenitu v ekonomickej i spoločenskej oblasti je v súčasnosti veľmi zložitá otázka. Procesy európskej integrácie a globalizácie výrazne zmenili podmienky suverenity členských štátov na vlastnom teritóriu. Voľný pohyb osôb, tovaru a kapitálu v rámci schengenského systému v EÚ, ďalšie dvojstranné a multilaterálne dohody zvyšujú úroveň interdependencie. K tomu pristúpili transformačné zmeny vo sfére produkčnej aj v oblasti služieb.

SES-NEZES sa však nemôže a ani nechce týmto zložitým otázkam vyhýbať. Napríklad ako hodnotiť fakt, keď na našom území nie SEZ ale ČEZ zakladá s maďarskou ropnou a plynárenskou skupinou MOL spoločný podnik pre výstavbu plynových elektrární v strednej Európe. Podnik bude mať počiatočný kapitál 8,3 miliónov eur (asi 190 miliónov korún), uviedla dnes podľa agentúry Reuters spoločnosť MOL. Prvým projektom spoločného podniku bude podľa dávnejších vyjadrení firiem výstavba dvoch elektrární na zemný plyn v rafinérii Slovnaft v Bratislave a v Maďarsku v rafinérii Dufi – Százhalombatta. Projekt má stáť 1,4 miliardy eur. Podnik bude ďalej vyhľadávať príležitosti k podobným projektom v Maďarsku, na Slovensku, v Chorvátsku a Slovinsku. Vznik podniku už schválila Európska komisia aj protimonopolné úrady oboch štátov. Tieto firmy v závere r. 2008 dohodli, že ČEZ získa sedem percent akcií MOL-u za približne 11 miliárd korún. Maďarský koncern sa predajom svojich akcií snaží zabrániť nepriateľskému prevzatíu rakúskou spoločnosťou OMV, ktorá vlastní päťtinový podiel v MOL. Tieto dve zahraničné firmy patria najväčším energetickým podnikom v strednej a východnej Európe. ČEZ v minulom roku podľa nekonsolidovaných hospodárskych výsledkov hospodárili so ziskom 42,8 miliardy korún a MOL so ziskom asi 35,5 miliardy korún. Tu nejde o nacionálne, ale o konkurenčné vzťahy a podľa toho je nutné pristupovať k ich riešeniu.

NEZES aj v druhej dekáde pokračovalo v pôvodnej štruktúre a činnostiach. Okrem pravidelných aktivít vo forme seminárov a diskusií k aktuálnym ekonomickým, sociálnym a medzinárodným otázkam, vyhláseniami k programom vlády a i. sme organizovali semináre ku niektorým kľúčovým problémom. Napr. v oblasti energetiky, priemyslu, cestovného ruchu, poľnohospodárstva a celého agrosektoru, stavebníctva vodohospodárstva, vstupu do menovej únie a aplikácie eura,

Členovia NEZES sa zúčastňovali aktívne aj na aktivitách ďalších mimovládnych organizácií SR – Matice slo-

venskej, Kongresu slovenskej inteligencie (Donovaly), Koreňov Slovakia plus, Spoločenstva kresťanské Slovensko, Vospolnosti, Spoločnosti Andreja Hlinku ai.

V posledných rokoch sa zmeny dotkli aj NEZES. Rozptylom vo viacerých stranách a menšími aktivitami pobočiek. Z nich stále najaktívnejšia je košická, najmä zásluhou dr. Jozefa Mižáka. Napriek tomu sa nám podarilo zrealizovať dávny zámer a v roku 2002 sme začali vydávať odborný mesačník SILOČIARY. Aj na internete. (na nez.es.sk, ktorú teraz upravujeme) je možnosť nielen získať informácie o našom združení ale a publikovať svoje názory. A, keďže nepatríme medzi privilegované a zo zahraničia bohato dotované mimovládne organizácie, trpíme ako ďalšie slovenské mimovládne organizácie dlhodobo finančnými suchotami. Zostáva nám len veriť, že v nastávajúcom roku svitne na lepšie časy.

A to aj s ohľadom na vládny program budovania vedomostnej (informačnej) spoločnosti, ktorú z hľadiska dlhodobej perspektívy SR pokladáme za kľúčovú úlohu Slovenska. Oceňujeme program i politiku aktuálnej vlády ako celku. Vykonala mnoho v domácej i zahraničnej politike. No nemôžeme nez dôrazňovať, že pri vyčleňovaní prostriedkov na vzdelanie, vedu a výskum nestačia proklamácie. Veda a výskum v SR veľmi utrpeli nepremyslenými zmenami a deštrukciou najmä aplikovaného výskumu v technických, no najmä spoločenských vedách. Program budovania vedomostnej spoločnosti je nevyhnutným predpokladom dlhodobého rozvoja ekonomiky a kvality, vrátane života občanov Slovenska. Nárokuje a zaslúži si rádovo vyššiu podporu, než akej sa mu v súčasnosti dostáva. Vyzývame preto tak lídrov dominantných politických strán, príslušné ministerstvá a poslancov NR SR, aby podľa svojich kompetencií a možností SR pôsobili na urýchlenie odlepenie sa od susedstva s Albánskom a ďalšími slabými ekonomikami v podpore vzdelania, vedy a výskumu. Treba lepšie dôvody na to, aby sa ministerstvo financií a poslanci NR SR presvedčili, čo znamenalo zvýšenie vzdelanosti v indickom štáte Kerala v ekonomike, životnej úrovni, znížení pôrodnosti na európsku úroveň bez nehumánnych zásahov, za čo bola udelenie Nobelova cena za ekonomiku Prof. A Senovi? Alebo známejšie výrazne zvýšenie výdavkov v Japonsku, tzv. štyroch ázijských tigrov, alebo v Írsku, a v neposlednom rade v Číne a v Indii, ktoré sa za necelú generáciu dostali zo zaostalých v Európe a Ázii, na čelné miesta vo svetovej ekonomike? Vysoko si vážime principiálny prístup premiéra Róberta Fica i ďalších predstaviteľov vlády SR k Vízií SR, vypracovanej Ekonomickým ústavom SAV. Prekvapuje však, že SES-NEZES, napriek ochote k spolupráci, keď nie pri vypracovaní, aspoň pri priebežných a záverečnej oponentúre, nie je od roku 1998 prizývané. Stopy predchádzajúcej vládnej garnitúry neberú konca... A netýka sa to len nás. Ani ďalší odborníci ekonómovia nemajú veľa šancí v tomto smere. Vízia však neobsahuje viaceré kľúčové problémy, ktoré boli nastolené v dlhodobých stratégiách NEZES aj v Štátnej doktríne SR, ktorú inicioval prof.

Král a bola dopracovaná v súčinnosti s NEZES, Maticou Slovenskou a ďalšími odborníkmi aj z oblasti kultúry. Pri účasti širšieho spektra odborníkov na tvorbe a aktualizácii dlhodobej stratégie rozvoja SR vláda môže posúdiť viacpoľohové prístupy. Aj pri solídnej úrovni ekonomickej časti Vízie je, z nášho pohľadu málo ambiciózne, skôr opatrná. Úvahy o predpokladanej úrovni výkonnosti slovenskej ekonomiky v komparácii s priemerom EÚ, napriek aktuálnej globálnej kríze, nie sú adekvátne potenciálu našej ekonomiky spoločnosti.

Veľké možnosti a rezervy pri rozvoji ekonomiky a spoločnosti vidíme v oblasti kultúry – kultúry a etiky v tom najširšom slova zmysle. Odklon od trvalých hodnôt, akými sú rodina, vlasť, česť, zodpovednosť pokladajú tak ekonómovia, ako filozofi, literáti, sociológovia za jednu z hlavných príčin globálnych (antrpogénnych) problémov i súčasnej globálnej krízy. Spomínaný Prof. Sen vo svojej práci Etika a ekonomika pred vyše desaťročím zdôrazňuje, aké veľké škody vznikajú podceňovaním etických noriem v ekonomike a spoločnosti. Veľká diferenciácia v príjmovej oblasti jednotlivcov štátov a regiónov bola a je vždy predzvesťou veľkých sociálnych nepokojov a spoločenských zmien!

Pri úvahách o formovaní medzinárodných vzťahov samostatnej SR, najmä vzťahov zahranično-ekonomických sme už v prvých zborníkoch vyzývali na diverzifikáciu, teritoriálnu, aktívnu účasť v dominantných medzinárodných organizáciách a slovakizáciu v zahraničnej službe. Nielen vo verbálnej polohe. Tieto úlohy, napriek nespornému progresu v zahraničnej politike SR sú trvalo aktuálne. Podobne ako presadzovanie ekonomickej dimenzie diplomacie. Za osobitne významné pokladáme transformáciu poznatkov o globálnych problémoch a megatrendoch ako je, napr., neoregionalizácia a formovanie nových združení, ku ktorým sa radí BRIC, G 20 a i., do stratégie zahraničnej politiky v úzkej súčinnosti s hospodárskymi rezortmi.

Odvážiť sa na prielom v mediálnej politike. To patrí k vari najťažším úlohám v našom štáte. No je najvyšší čas Medzi množstvo podnetov a vyhlásení k zabezpečeniu rovnováhy v informovaní našich občanov patrí aj Vyhlásenie NEZES k vydávaniu vládneho denníka, ktoré zostalo bez odozvy.

VYHLÁSENIE

účastníkov seminára „Ciele, výsledky a perspektívy slovenskej ekonomiky a spoločnosti“, konaného dňa 12. 12. 2009 v Bratislave pri príležitosti 20. výročia založenia Nezávislého združenia ekonómov Slovenska - NEZES, na ktorom sa hodnotili kroky pri vzniku štátu, posudzoval jeho ďalší vývoj a poukázali na rezervy všestranného rozvoja Slovenska.

1. Vysoko hodnotíme kroky predstaviteľov politických a spoločenských síl, ktoré po novembri 1989 rozhodujúcou mierou prispeli k vzniku zvrchovanej Slovenskej republiky. Po jej vzniku dokázali aj za zložitých podmienok zabezpečiť chod a vývoj nového štátu. Slovenská republika je dnes aktívnym členom OSN, Európskej únie a ďalších medzinárodných organizácií. Počas doterajšej existencie SR sa vládne garnitúry dopustili aj chýb, keď sa neprimerane oslabil vplyv štátu na rozvoj ekonomiky a sociálneho zabezpečenia obyvateľstva. Najväčšou chybou bola privatizácia strategických podnikov. Nielen, že boli predané za nízku cenu, ale rozhodujúci vplyv získali zahraničné firmy, ktoré veľkú časť ziskov odvádzajú zo Slovenska.

2. Napriek súčasnej globálnej kríze patrí Slovensko medzi najúspešnejšie európske štáty. Tieto výsledky sú dielom aktivít i obetí celej slovenskej spoločnosti.

3. Podporujeme program revitalizácie a dynamizácie rozvoja slovenskej ekonomiky a spoločnosti, ktorú sleduje súčasná vláda SR. Vidíme však rezervy pre ambicioznejší postup v programe dlhodobého rozvoja SR.

4. Plne podporujeme prinavrátanie rozhodujúceho vplyvu štátu v strategických podnikoch. Je to predpoklad stability a priblíženia sa k priemeru výkonnosti ekonomiky Európskej únie a tým aj životnej úrovne slovenských občanov. Toto úsilie by nemalo byť len volebným sloganom striedajúcich sa politických garnitúr.

5. Za jednu z kľúčových úloh pokladáme progresívnejší postup v podpore kvality vzdelania a najmä po r. 1989 zdemovanej vedeckovýskumnej základne. Táto podobne ako

u najúspešnejších svetových ekonomík - Japonska, štyroch ázijských „tigrov“, v súčasnosti Číny, Indie, ale i Fínska, Írska a ďalších štátov, je nenahraditeľným faktorom kvalitatívneho posunu Slovenska do skupiny vyspelých štátov sveta.

6. Podporujeme kroky terajšej vládnej koalície na podporu slovenskej kultúry a výchovy najmä mladej generácie k hrdosti na svoju históriu a vlasť.

7. Zdôrazňujeme nutnosť riešiť súčasnú nevyváženosť v mediálnej oblasti. Prevažne jednostranné pôsobenie súkromných médií zahraničných vlastníkov neumožňuje objektívnu informovanosť slovenskej spoločnosti a neprispieva k objektívnemu obrazu SR v medzinárodných reláciách. Je potrebné vyžadovať etiku novinárov predovšetkým v printových médiách.

8. Vzhľadom na aktívnu účasť NEZES pri vzniku a rozvoji samostatnej Slovenskej republiky i jeho odborný potenciál, odporúčame účasť SES-NEZES v Rade vlády SR pre mimovládne neziskové organizácie.

Za účastníkov seminára:

Ladislav Lysák, Slovenská ekonomická spoločnosť - Nezávislé združenie ekonómov Slovenska v.r.

Drahošlav Machala, Kongres slovenskej inteligencie v.r.

Stanislav Májek, Spoločnosť Andreja Hlinku v.r.

Jozef Darmo, Spoločenstvo kresťanské Slovensko v.r.

V Bratislave 12. 12. 2009

